

ביטוח לאומי: דמי אבטלה - קיזוזי הכנסות במלחמה למובטלים, עדכונים לצו סיווג מבוטחים ועוד

כמאה וחמישים אלף מובטלים נרשמו בלשכת התעסוקה ותובעים דמי אבטלה כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל. חלק ממובטלים אלה שעבדו כשכירים, הם גם עצמאים במקביל, וחלק מהם גם עצמאים שמבוטחים כשכירים בהתאם לצו סיווג מבוטחים.

להלן הוראות הביטוח הלאומי למצבים אלה בכל הקשור לדמי אבטלה. זאת, בעקבות תיקון בחוק הביטוח הלאומי כהוראת שעה במסגרת חוק התוכנית לסיוע כלכלי (הוראת שעה-חרבות ברזל), התשפ"ד-2023, בשלב זה מיום 7.10.2023 ועד 30.11.2023, עם אפשרות להארכה עד ליום 31.12.2023 (להלן: הוראת השעה).

לאחר דיונים ופגישות בביטוח הלאומי, לרבות עם נציגי לשכת רואי חשבון, הביטוח הלאומי קבע הוראות מיוחדות מיטיבות, לתקופת מלחמת "חרבות ברזל", למובטלים כדלקמן:

- מובטלים בעלי הכנסות ממשלח יד בתקופת האבטלה, על פי התיקון בהוראת השעה.
- מובטלים שכלולים בתוספת הראשונה בצו סיווג מבוטחים וקביעת מעבידים, לגבי הכנסות במעמד של שכיר בביטוח הלאומי, על אף שלעניין מס הכנסה הם עצמאים ובמע"מ הם עוסקים לגבי הכנסות אלה. זאת, גם אם מזמין העבודה לא ניכה את דמי הביטוח לפי הצו.

בהמשך לפגישות ולדיונים אלה, נוסח ההצהרה על הטפסים בל/1503 ובל/621 תואם עם הלשכה, כנוסח מיוחד לתקופת מלחמת חרבות ברזל בלבד.

כל ההוראות להלן אושרו לפרסום על ידי מנהלי האגפים הרלוונטיים בביטוח הלאומי.

כל המידע המוצג בפרסום זה הוא מידע כללי בלבד, ואין בו כדי להוות ייעוץ ו/או חוות דעת או המלצה לנקיטת הליכים או להימנעות מהם.

מובטל שעבד כשכיר והוא גם עצמאי - קיזוז הכנסות ממשלח יד מדמי האבטלה - טופס בל/1503

מצב חוקי בשגרה

לפי סעיף 176(א) בחוק הביטוח הלאומי, יש לנכות ממובטלים את ההכנסה הממוצעת היומית ממשלח ידם מדמי האבטלה (הכנסות בניכוי הוצאות).

כיוון שמדובר בחוק הביטוח הלאומי בהכנסה ממשלח יד, הביטוח הלאומי מקזז הכנסות ממשלח יד מדמי האבטלה, גם לעצמאי שאינו עונה להגדרה.

מדובר בהכנסה בתקופה שבה המובטל מקבל דמי אבטלה. אין קיזוז למובטל שסגר את העיסוק העצמאי בביטוח הלאומי.

בהתאם לסעיף 176(א) בחוק בשגרה, אם מובטל הרוויח כעצמאי עד 6.10.2023 הכנסה גבוהה ולאחר 7.10.2023 הוא ממשיך לעבוד כעצמאי בהיקף עבודה מצומצם מאד, הקיזוז מדמי האבטלה היה אמור להיות בשלב ראשון לפי המקדמות באופן אוטומטי, ולאחר מכן בהתאם לשומה, בחלוקה שנתית.

מצב חוקי מתוקן בהוראת השעה למלחמת חרבות ברזל בלבד

לאור המצב החוקי שהוצג לעיל, נוסף סעיף 176(ג) בחוק הביטוח הלאומי, בשלב זה לתקופה 7.10.2023 עד 30.11.2023, עם אפשרות להארכה.

הביטוח הלאומי הכין טופס שמספרו בל/1503, שנועד להצהרת רואה חשבון או יועץ מס על הכנסות המובטל ממשלח ידו בזמן האבטלה, על פי התיקון בהוראת השעה (כדי שלא יהיה קיזוז הכנסות בממוצע שנתי).

לטופס בל/1503 המתוקן - הצהרה על הכנסות כעצמאי בתקופת מלחמת "חרבות ברזל" לחצו כאן

הטופס מיועד לכל מובטל לפי ימי האבטלה שלו במלחמת חרבות ברזל, כדלקמן:

1. יש למלא בטופס את סכום ההכנסות ממשלח יד כעצמאי, שהתקבלו בזמן האבטלה (כלומר, בהתאם לתקבולים בלבד), לאחר ניכוי הוצאות.
2. מי שעיסוקם כלול במסגרת התוספת הראשונה בצו סיווג מבוטחים כשכירים - הקיזוז מדמי האבטלה בטופס בל/1503 מבוצע על פי התקבולים בעד עבודות שבוצעו בימי האבטלה בלבד, גם אם התקבול הוא עתידי, בניכוי הוצאות.

הביטוח הלאומי הפריד בין הדיווח לצורך האבטלה במלחמת חרבות ברזל לבין הדיווח בגביה, כדלקמן:

1. אין לסגור את העיסוק העצמאי ככל שהעסק ממשיך לעבוד במתכונת מצומצמת, ואין צורך להקטין מקדמות.
2. הזכויות לעניין פגיעה בעבודה וגמלאות אחרות ממשיכות להיות על בסיס המידע שרשום בגביה.
3. לא תהיה לסכומים שמולאו בטופס בל/1503 השלכה על הפרשי דמי הביטוח בעקבות השומה של שנת 2023.
4. שינוי מקדמות דמי הביטוח יש להמשיך לבצע במערכת ייצוג לקוחות או בטופס בל/672, כבעבר.
5. לא תהיה התחשבות על קיזוז הכנסות לפי טופס בל/1503 בעקבות קבלת שומה סופית או תיקון מקדמות.

אופן חישוב דמי האבטלה במלחמה על פי טופס בל/1503

הביטוח הלאומי מפחית מדמי האבטלה את הסכום שרשום בטופס בכל חודש, באופן הבא:

עבור חישוב יומי ממוצע לצורך הקיזוז, הביטוח הלאומי מחלק את הסכום שרשמתם בטופס ב-30 ואת המנה מקזז מכל יום של אבטלה באותו החודש.

להלן רשימת הנחיות למילוי טופס בל/1503, שסוכמו עם הביטוח הלאומי ואושרו לפרסום, לגבי עצמאים, שהעיסוק העצמאי שלהם פתוח בביטוח הלאומי בזמן האבטלה

1. הנחיה כללית - אנו ממליצים לכם לקבל הצהרה מהלקוח שבה הוא מאשר את המידע שרשמתם בטופס בכל חודש בנפרד.
2. למבוטחים שמקבלים דמי אבטלה לפי טופס בל/621, לגבי הכנסותיהם כשכירים לפי צו סיווג מבוטחים - ראו הנחיות נוספות בהמשך.
3. יש למסור ללקוח המובטל, שיש לו עיסוק עצמאי פתוח בימים שבהם הוא מקבל דמי אבטלה, טופס בל/1503 בכל חודש, כדי שישלח למחלקת אבטלה, בהעלאת מסמכים באתר הביטוח הלאומי.
4. יש לרשום את סכום ההכנסה בטופס בהתאם למאזן בוחן (הכנסות בניכוי הוצאות), ו/או לפי קבלות ו/או מסמכים אחרים.
5. יש להכין טופס נפרד לכל חודש, שכולל דיווח על ההכנסות לאחר ניכוי הוצאות בעבור החודש שקדם לו.
6. יש לכלול בטופס כל תקבול שמתקבל בזמן האבטלה ממשלח יד כעצמאי בביטוח הלאומי, בחודש שבו התקבל, גם אם העבודה בוצעה בחודש אחר (לגבי צו סיווג מבוטחים - ראו כאמור בהמשך).

7. אין למלא טופס בל/1503 למי שסגר עיסוק עצמאי בביטוח הלאומי, לתקופה שבה העיסוק העצמאי סגור. יש להביא בחשבון שמי שסגר את העיסוק העצמאי אינו מבטוח לפגיעה בעבודה כעצמאי.
8. חשוב להקפיד לרשום את ההכנסה שהמובטל קיבל ממשלח ידו רק בימים שבהם הוא מקבל דמי אבטלה ומההכנסה הזו להפחית הוצאות. למשל, המובטל קיבל דמי אבטלה מיום 10.2023 ועד 15.11.2023. יש למסור לביטוח הלאומי שני טפסים:
- א. לחודש אוקטובר 2023 על ההכנסות לאחר ניכוי הוצאות בתקופה 8.10.2023 ועד 31.10.2023.
- ב. לחודש נובמבר 2023 על ההכנסות לאחר ניכוי הוצאות בתקופה מיום 1.11.2023 ועד 15.11.2023.
9. הביטוח הלאומי קיזז עד כניסת הוראת השעה לתוקף את ההכנסות ממשלח יד מהמובטלים בהתאם להכנסה שמשמשת בסיס למקדמות במחלקת הגביה (גם אם אין תשלום מקדמות בפועל לעצמאי שאינו עונה להגדרה). לאור הוראת השעה, הביטוח הלאומי עצר את הקיזוז וממתין לטופס בל/1503 כדי לערוך את ההתאמות, ויבצע חישוב מחדש על בסיס טופס 1503 במקום הקיזוז על פי המקדמות.
10. החל ממועד כניסת הוראת השעה לתוקף, מובטל שרשום בביטוח הלאומי כעצמאי בזמן שהוא מקבל דמי אבטלה, שלא מביא טופס בל/1503 חתום בכל חודש, לא יקבל דמי אבטלה.
11. אם המובטל לא סגר את העיסוק העצמאי בביטוח הלאומי ואין למובטל הכנסה כאמור לעיל ממשלח יד, בבקשה לרשום אפס בטופס בל/1503.
8. יש לשמור את המסמכים ואת השיטה שלפיה נערך החישוב.
9. אפשר להפנות את הלקוח ללהב - לשכת ארגוני העצמאים והעסקים בישראל, לקבלת עזרה.

תקבולים במעמד של שכיר לפי צו סיווג מבוטחים - רישום בטופס בל/1503 לפי חודש ביצוע העבודה

בדומה לדיווח בטופס בל/621 (יש לזכור שבטופס בל/1503 הרישום הוא של ההכנסות בניכוי הוצאות):

אין לכלול בטופס בל/1503 תקבול כשכיר לפי צו סיווג מבוטחים, שהתקבל בעד עבודה שבוצעה שלא בימי האבטלה. לדוגמה, מורה דרך שעבד בחודש ספטמבר 2023 כשכיר לפי הצו, ומקבל את התשלום בחודש נובמבר 2023, אין לכלול תקבול זה בטופס בל/1503.

יש לכלול בטופס רק עבודה כשכיר לפי צו סיווג מבוטחים שבוצעה בימים שבהם המובטל מקבל דמי אבטלה, כדלקמן:

1. תקבול כשכיר לפי צו סיווג מבוטחים, שהתקבל בעד עבודה שבוצעה בימי האבטלה בחודש הדיווח.
2. תקבול עתידי כשכיר לפי צו סיווג מבוטחים, שיתקבל בעד עבודה שבוצעה בימי האבטלה בחודש הדיווח. לדוגמה, אם מורה דרך עבד בחודש נובמבר 2023 וצפוי לקבל את התשלום בחודש פברואר 2024 - יש לייחס את ההכנסה לחודש נובמבר 2023 ולרשום את ההכנסה בחודש ביצוע העבודה ולא במועד קבלת התמורה בפועל.

הבהרות נוספות:

1. עצמאים לפי הצו שיש להם גם תקבולים שאינם כלולים בצו - יש לרשום את התקבולים בהתאם למועד שבו התקבלו כפי שהובהר לעיל.
2. אם אין למובטל הכנסה (לאחר קיזוז הוצאות), יש לרשום אפס בטופס בל/1503.

להלן נוסח הסעיף המתוקן מתוך נבו:

דמי אבטלה למי שיש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד

176. (א) הזכאי לדמי אבטלה ... ובעד אותו זמן יש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד, תנוכה ההכנסה הממוצעת היומית מהעבודה או ממשלח היד מדמי האבטלה המגיעים לו ליום.

(ב) (בוטל).

(ג) זכאי לדמי אבטלה שיש לו הכנסה כאמור בסעיף קטן (א), מעבודתו כעובד עצמאי, תחושב הכנסתו לעניין הניכוי שלפי סעיף זה בתקופה הקובעת, על אף האמור בסעיף 345 או לפיו, על פי אישור של רואה חשבון או יועץ מס בדבר הכנסותיו בתקופה הקובעת.

מובטל שמבוטח כעובד שכיר לפי צו סיווג מבוטחים - טופס בל/621

אוכלוסיית העצמאים שמבוטחים כשכירים לפי צו סיווג מבוטחים נפגעה מאד במלחמת חרבות ברזל, כמו מורי הדרך, האמנים, המרצים, המדריכים והמורים.

לרובם הופסקה ההכנסה ביום אחד והם זכאים לקבל דמי אבטלה, על אף שהם עצמאים לצורכי מס הכנסה, כפוף לתנאי הזכאות בחוק הביטוח הלאומי.

התברר שלא כל המעסיקים לפי הצו ניכזו דמי ביטוח כחוק מעצמאים אלה, אך מכוח סעיף 365 בחוק הביטוח הלאומי הם זכאים לקבל דמי אבטלה גם אם דמי הביטוח לא נוכו.

נציגי הביטוח הלאומי פנו ללשכת רואי חשבון כדי למצוא מתווה מוסכם שיאפשר לעצמאים אלה לקבל דמי אבטלה. הוסכם שהבסיס של דמי האבטלה יהיה לפי ממוצע ההכנסות החודשי בחודשים ינואר עד ספטמבר 2023 גם לצורך תקופת האכשרה וגם לצורך חישוב הבסיס לתשלום דמי האבטלה, ולא לפי בדיקה חודשית של האישורים (מדובר בהכנסות ללא מע"מ, לפני ניכוי הוצאות). לקביעת הבסיס לדמי האבטלה הוכן טופס בל/621.

לטופס בל/621 המתוקן - דיווח על הכנסות מבוטח שכיר לפי צו סיווג מבוטחים לתקופת מלחמת "חרבות ברזל" (עבור עבודה שבוצעה בחודשים ינואר עד ספטמבר 2023) [לחצו כאן](#)

להלן רשימת הנחיות למילוי טופס בל/621, שסוכמו בפגישה עם הביטוח הלאומי ואושרו לפרסום:

1. הנחיה כללית - אנו ממליצים לכם לקבל הצהרה מהלקוח שבה הוא מאשר כי משלח ידו הוא אחד מהעיסוקים שמופיעים בתוספת הראשונה בצו הביטוח הלאומי (סיווג מבוטחים וקביעת מעבידים), תשל"ב-1972, ומאשר את כל המידע שמופיע בטופס בל/621 של הביטוח הלאומי.
2. יש לרשום את סכום ההכנסה, לפני מע"מ, כפי שמופיעה באישור שהלקוח הביא מהמשלם ו/או בקבלות/חשבוניות/שוברי תשלום. אפשר כמובן לקחת את המידע מהנהלת החשבונות. אין לכלול בטופס בל/621 משכורת רגילה של עובד שכיר, ואין לכלול בו הכנסה ממקור עצמאי שאינו עונה לצו.
3. הנחיות למילוי טבלה א' בטופס - הכנסה ללא מע"מ שנוכו ממנה דמי ביטוח, לכל מזמין עבודה, בתקופה מינואר עד ספטמבר 2023:
יש לרשום את שם מזמין העבודה (המשלם), מספר תיק הניכויים/מספר היישות של המשלם שלפיו נוכו דמי הביטוח, ואת סך ההכנסה ללא מע"מ שמופיע במסמכים. הביטוח הלאומי מקבל את סכום ההכנסה בטופס ויבדוק, ככל שיידרש, את ניכוי דמי הביטוח.
4. הנחיות למילוי טבלה ב' בטופס - הכנסה ללא מע"מ, שלא נוכו ממנה דמי ביטוח, לכל מזמין עבודה:

יש לרשום את שם מזמין העבודה (המשלם), מספר היישות ואת סך ההכנסה ללא מע"מ שמופיע במסמכים. ככל שאין מספר יישות (למעט למורי דרך על הכנסות מחו"ל), אין לרשום את ההכנסה בטופס.

יש לכלול בטבלה את ההכנסות כדלקמן, לצורך חישוב הבסיס לדמי האבטלה:

- א. הכנסה שהתקבלה בפועל מינואר עד ספטמבר 2023.
  - ב. הכנסות שהתקבלו או שצפויות להתקבל בחודש אוקטובר 2023 ואילך, בעד עבודה שבוצעה בחודשים ינואר עד ספטמבר 2023.
5. מורי דרך - הצו כולל מורה דרך, מלווה רפואי ומלווים אחרים, בטיולים המאורגנים על ידי מוסדות, גופים ציבוריים ומשרדי נסיעות, אם משתלם גמול בעד העבודה (אין תנאים נוספים). הצו אינו חל כאשר התקבולים משולמים מאנשים פרטיים ומגורמים שאינם מוסדות, גופים ציבוריים ומשרדי נסיעות.
- יש לרשום בטבלה א' את הגורמים שניכו דמי ביטוח בהתאם לתיק הניכויים/מספר היישות, ובטבלה ב' לרשום מוסדות, גופים ציבוריים ומשרדי נסיעות בישראל, שיש לגביהם מספר יישות, שלא ניכו דמי ביטוח, וכן מוסדות, גופים ציבוריים ומשרדי נסיעות בחו"ל שהזמינו עבודה - ללא מספר יישות. למשל, מוסדות דת מחו"ל, יירשמו ללא מספר יישות.
- אפשר להפנות את הלקוח לאיגוד המקצועי לקבלת עזרה.
6. אמנים - מדובר בהסכם **עבודה בכתב ומראש** לתקופה של רבע שנה לפחות או לסדרה של חמש הופעות לפחות (הרחבה בצו עצמו). לאמן שמופיע באמצעי תקשורת ציבורי - מדובר בהסכם מראש למתן סדרה של 3 הופעות בחודש לפחות (הכוונה לאמצעי תקשורת ציבורי ממלכתי ולא ערוץ מסחרי).
- הצו כולל כל הופעה אמנותית או בידורית של אמן או הנחיה במופע, וכן כל הופעה לצורך הקלטה או צילום, למעט הקלטה או צילום לצרכי פרסומת.
- אפשר להפנות את הלקוח לארגון שח"ם לקבלת עזרה.
7. מרצים, מורים ומדריכים (להלן: מורים) - הסכם העבודה נערך מראש (הצו אינו מגדיר את אופן ההסכמה ולכן הפירוש של הביטוח הלאומי הוא שמדובר בכל הסכם שנערך מראש בכתב או בעל פה) לתקופה של רבע שנה לפחות או למתן סדרה של שבעה שיעורים לפחות.
- הסכם שהופסק בעקבות המלחמה - ניתן לכלול בטור ב' גם מורים שלא ביצעו בפועל 7 שיעורים, ובלבד שאכן קיים הסכם בכתב או בעל פה שהמורה יעביר את השיעורים האלה והספיק ללמד פחות בגלל המלחמה. לגבי מורים אלה, מאחר שנקבע מראש שיהיו 7 שיעורים לפחות, המורה עומד בתנאי הצו.
8. כל מקרה אחר שכלול בצו סיווג מבוטחים והלקוח תובע דמי אבטלה (סימון בטבלה - "אחר") - תמלאו את טבלה ב' כמיטב הבנתכם, כיוון שהטופס יועבר לבדיקה בביטוח הלאומי לבחינת המעמד.

לתוספת הראשונה בצו סיווג מבוטחים וקביעת מעבידים לחצו כאן

הבהרות למובטל שמקבל דמי אבטלה שהוא מורה דרך, אמן, מורה, מרצה או מדריך

מובטל שכיר בלבד עם ריבוי מעסיקים:

מגיש תביעה לדמי אבטלה (כפי שמוסבר באתר הביטוח הלאומי), מצרף אישור הפסקת עבודה ממעסיק אחרון.

חשוב מאד לרשום את סוג העיסוק בסיבת הפסקת העבודה (מורה דרך וכו').

רצוי שכל מעסיק ישדר טופס 100 ייעודי לגמלאות.

מעסיק שלא משדר טופס 100 ייעודי לביטוח הלאומי - אפשר לשלוח לביטוח הלאומי טופס בל/1514 או תלושי משכורת.

מובטל שעובד כשכיר בימי האבטלה, שולח תלוש משכורת לביטוח הלאומי, כמוסבר בהמשך.

מובטל שחוזר לעבוד מדווח ללשכת שירות התעסוקה על החזרה לעבודה.

בעבור מובטל שחזר לעבודה המעסיק משדר טופס 100 ייעודי מעודכן עם מועד החזרה לעבודה. אם המעסיק לא שידר את הטופס, העובד חייב להודיע על החזרה לעבודה גם לביטוח הלאומי.

מובטל לפי צו סיווג מבוטחים:

מגיש תביעה לדמי אבטלה שאליה מצרף טופס בל/621. חשוב מאד להצהיר שהוא מורה דרך או אמן או מרצה, מורה או מדריך, ובסיבת הפסקת העבודה לרשום - אין עבודה.

מובטל שרשום בביטוח הלאומי כעצמאי בתקופת האבטלה, מצרף בכל חודש טופס בל/1503, גם אם ההכנסות הן אפס. ללא הגשת טופס בל/1503 בכל חודש למובטל כאמור, לא יבוצע תשלום דמי אבטלה. למובטלים שקיבלו דמי אבטלה עד הוראת השעה, שמהן קוזזו הכנסות בהתאם למקדמות, ההתאמות יבוצעו רק לפי טופס בל/1503.

מובטל שעובד כשכיר רגיל בזמן האבטלה, שולח תלושי משכורת בכל חודש לביטוח הלאומי.

מי שהוא גם שכיר רגיל וגם שכיר לפי הצו - שתי ההבהרות לעיל חלות עליו.

הודעה של מובטל שעבד בימים שקיבל דמי אבטלה או שיש לו הכנסות

כיוון שהביטוח הלאומי מקזז מדמי האבטלה גם משכורת וגם הכנסות ממשלח יד, מובטל שעובד בזמן שהוא מקבל דמי אבטלה ינהג כדלקמן:

1. יש למובטל הכנסות ממשכורת - עליו לשלוח לביטוח הלאומי דרך האתר תלושי משכורת (להסברים באתר הביטוח הלאומי לחצו כאן)
2. יש למובטל הכנסות ממשלח יד כעצמאי, ו/או הכנסות כשכיר לפי צו סיווג מבוטחים - עליו לשלוח לביטוח הלאומי בכל חודש טופס בל/1503 חתום, כפי שהוסבר לעיל.

הבהרות למובטל שמקבל קצבת פרישה (פנסיה)

לפי סעיף 175 בחוק הביטוח הלאומי, מדמי האבטלה יש לקזז קצבת פרישה (פנסיה) שהמובטל מקבל בתקופת האבטלה. הביטוח הלאומי מחלק את הפנסיה ברוטו בתלוש הפנסיה ל-30 ואת המנה מפחית מדמי האבטלה לכל יום. יש להעביר לביטוח הלאומי תלוש פנסיה רק בחודש הראשון של האבטלה.

מובטל שעובד בשכר נמוך ומובטל שפתח עסק עצמאי

מובטל שנותרו לו ימי אבטלה, והתחיל לעבוד בעבודה חדשה שהשכר היומי הממוצע בה נמוך מדמי האבטלה המגיעים לו ליום, יהיה זכאי למענק אם עבד בעבודה זו 25 ימים לפחות ב-50% משרה לפחות.

מי שהתחיל לקבל דמי אבטלה, והחליט לפתוח עסק עצמאי לפני שניצל את מלוא תקופת הזכאות שלו לדמי האבטלה, זכותו לדמי אבטלה תישמר, אם העסק שפתח נסגר בתוך 24 חודשים.

להסברים נוספים מורחבים בנושא דמי אבטלה באתר הביטוח הלאומי [לחצו כאן](#)

לחוק הביטוח הלאומי [לחצו כאן](#)